SPRAWOZDANIE

Z CZYNNOŚCI WYDZIAŁU

TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO WE LWOWIE

TUDZIEŻ

KOMITETU REDAKCYJNEGO

KWARTALNIKA HISTORYCZNEGO

za rok 1886/7

(od 14. października 1886 do 1. października 1887).

LWÓW

NAKŁADEM TOWARZYSTWA.

Z drukarni Władysława Łozińskiego.

1887.

WALNE ZGROMADZENIE

TOWARZYSTWA HISTORYCZNEGO

we Lwowie

odbędzie się dnia 20. października 1887 r. o godź. 6 wieczorem w sali XV. Uniwersytetu.

Porządek dzienny:

1. Zagajenie Zgromadzenia przez Wiceprezesa.
2. Wybór przewodniczącego Walnego Zgromadzenia.
3. Odczytanie protokołu z poprzedniego Walnego Zgromadzenia.
4. Sprawozdanie z czynności Wydziału i Komitetu redakcyjnego za czas od 14. października 1886 do 1. października 1887. Referent Dr. O. Balzer.
5. Sprawozdanie komisyi kontrolującej rachunk Towarzystwa. Referent P. Wł. Schmidt.
6. Wybór Wydziału na rok 1887/8.
7. Wybór komitetu redakcyjnego na rok 1887/8.
8. Wybór 3 członków komisyi kontrolującej na rok 1887/8.
9. Wnioski członków.

Z Sekretaryatu Towarzystwa.

Uprasza się uprzejmie wszystkich P. T. dotychczasowych Członków Towarzystwa, ażeby wkładkę na rok następny najpóźniej do dnia 15. listopada 1887 uiścili, w przeciwnym razie, o ile do tego czasu wystąpienia swojego wyraźnie nie zgłoszą, Wydział ściągnie tę wkładkę drogą pobrania pocztowego.

Znakomity rozkwit historyografii polskiej w ostatnich czasach nie wzbudził dotychczas jeszcze w szerszych kołach społeczeństwa polskiego tego żywego interesu, na który w rzeczywistości zasługuje. Publiczność nasza uważa naukę historyi więcej za rzecz cechu, za rzecz wewnętrzną, ważną dla samych tylko historyków z zawodu, postępów jej nie śledzi należycie, nie przyjmuje rezultatów, które zdobyła, i nosi się niekiedy z przestarzałemi, błędnemi zapatrywaniami, nad któremi nauka dawno już przeszła do porządku dziennego. To jest objaw niewątpliwie ujemny, który prędzej czy później usuniętym być powinien. Do tego celu jedna tylko wiedzie droga: ściślejsze zetknięcie społeczeństwa z nauką, a środkiem do tego, bodaj czy nie najlepszym, organizacya Towarzystwa, w któremby się znalazły obok siebie oba te żywioły. To była myśl przewodnia, która przyświecała założeniu Towarzystwa historycznego, to była wytyczna, do której pierwszoroczny Wydział tegoż Towarzystwa, zaszczycony zaufaniem Walnego Zgromadzenia, działalność swoję starał się zastosować. Że mu się nie udało zadania tego przeprowadzić w zupełności, o tem ma najzupełniejszą świadomość, ile że tak ważne i daleko sięgające cele nie dadzą się zrealizować w przeciągu krótkiego czasu, ale zarazem wyraża on to przekonanie, że pracę do osiągnięcia tych celów zmierzającą na właściwe skierował tory, i chociażby nieznaczny krok naprzód w obranym postąpił kierunku. Jeżeli mu się zaś udało dojść do jakichkolwiek wyników dodatnich, to główną w tem zasługę mają Ci Wszyscy, którzy z ochotną

gorliwością usiłowania jego poparli. Za co niniejszem raczą przyjąć szczere podziękowanie.

Przechodząc do szczegółów, zaznacza Wydział przedewszystkiem, że działalność swoję w dwojakim rozwinął kierunku. Naprzód przez urządzanie odczytów na miesięcznych zebraniach Towarzystwa, które poruszając najrozmaitsze kwestye z przeszłości dziejowej narodu, podałyby członkom sposobność nie tylko dokładnego zaznajomienia się z niemi, ale zarazem przeprowadzenia dyskusyi nad ich znaczeniem. Temata przedstawione w ciągu roku bieżącego przez Szanownych PP. Prelegentów dotyczyły bądź to dziejów politycznych, bądź dziejów kościoła, literatury i prawa. Jeden z nich odnosił się szczegółowo do historyi Rusi (zob. niżej 6), jeden wygłoszony został w celu uczczenia trzechsetnej rocznicy śmierci Stefana Batorego (zob. niżej 2). W ogóle na ośmiu zebraniach miesięcznych przyszło do skutku 9 odczytów w następującym porządku:

1. Dnia 18. listopada 1886: P. Ferdynand Bostel: O nieznanym statucie sejmu z roku 1501.

2. Dnia 16. grudnia 1886: P. Wiktor Czermak: Charakterystyka Stefana Batorego.

3. Dnia 20. stycznia 1887: Dr. Antoni Prochaska: Kwestya husycka w latach 1423—1429.

4. Dnia 17. lutego 1887: Dr. Oswald Balzer: O przekładach polskich statutów średniowiecznych, zwłaszcza o kodeksie dzikowskim, przekład taki zawierającym.

5. Dnia 17. marca 1887: P. Wiktor Czermak: Listy Jana Kazimierza do Maryi Ludwiki.

6. Dnia 17. marca 1887: Dr. Julian Celewicz: O Skicie Maniawskim.

7. Dnia 21. kwietnia 1887: Dr. Zdzisław Hordyński: Brodzińskiego lata szkolne.

8. Dnia 20. maja 1887: Dr. Oswald Balzer: Nowa książka o dziejach Polski za Stanisława Augusta.

9. Dnia 16. czerwca 1887: Dr. Ludwik Finkel: Nieznana relacya o Polsce z roku 1574.

Prócz tego rozwinięto działalność w drugim jeszcze kierunku, przystępując w myśl postanowień § 3 lit. *d)* statutu do wydawnictwa pisma naukowego, poświęconego naukom historycznym, p. t.: *Kwartalnik historyczny*. Pismo to miało uczynić zadość z dawna już odczuwanej potrzebie

skupienia w jednym organie wszystkich sił naukowych, pracujących w historyi polskiej, a zarazem ujęcia w jeden przejrzysty obraz całego bieżącego ruchu historyograficznego w Polsce, przez podawanie dokładnych wskazówek o wszystkich bez wyjątku publikacyach, dotyczących dziejów polskich, o najważniejszych wynikach naukowych, jakie przynoszą ze sobą, o zaletach i wadach, które im są właściwe. Z tego przedsięwzięcia można sobie było obiecywać korzyść podwójną: naprzód zorganizowanie poważnej, racyonalnie urządzonej krytyki historycznej, której nam dotychczas brakowało, a która jest niezbędnym regulatywem samej nauki historyi i niejednokrotnie naukę tę posuwa naprzód, a powtóre stworzenie źródła informacyjnego dla szerszej publiczności, która wszystkich pojawów na polu historyografii szczegółowo śledzić nie może, ale przecież skądsiś dowiedzieć się powinna, jakie są rezultaty nowych badań historycznych i które z nich na szczególną zasługują uwagę. To też na dział sprawozdawczo-krytyczny Redacya *Kwartalnika* główny położyła nacisk. Objęto zaś tym działem wszystkie bieżące publikacye historyczne, dotyczące jakiejkolwiekbądź strony przeszłości dziejowej polskiej, uwzględniono archeologią, numizmatykę, sfragistykę i dyplomatykę, etnografią i geografią, historyą sztuki, języka, literatury, wychowania publicznego i obyczajowości, historyą gospodarstwa społecznego i prawa, wreszcie historyą polityczną. Ukończony niedawno pierwszy rocznik *Kwartalnika* przyniósł recenzye i sprawozdania o 264 publikacyach dotyczących dziejów Polski. Nie zapoznając zresztą wagi i doniosłości recenzyj historycznych, drukowanych w innych czasopismach, utworzono w *Kwartalniku* stały dział, podający spis takichże recenzyj. Na tem jednakże nie było można poprzestać. Jeżeli zetknięcie publiczności naszej z historyografią polską jest małe, to z historyografią europejską zetknięcia takiego prawie nie ma. Należało oczywiście działać także i przeciw temu wielce ujemnemu objawowi w naszej umysłowości. Szczupłe środki materyalne, którémi Towarzystwo rozporządza i szczupły zakres jego organu nie pozwoliły rozwinąć w tym kierunku tak rozległej akcyi, jak ją rozwinięto w dziale krytycznym, dotyczącym historyografii polskiej; Redakcya nie pominęła jednak sprawy zupełnie i utworzyła w *Kwartalniku* osobny dział, który w treściwie nakreślonych artykułach

zwraca uwagę na najważniejsze przynajmniej publikacye historyczne zagranicy. Publikacyj tych w bieżącym roczniku *Kwartalnika* omówiono 160. Wreszcie znalazło w nim miejsce kilka samoistnych rozpraw historycznych, tudzież materyały służące do wyjaśnienia dziejów Polski.

Oto zasady, któremi się kierowano w wydawnictwie *Kwartalnika historycznego*. Redakcya nie chce przesądzać, czy zadanie swoje spełniła dobrze, ale z obowiązku sprawozdawczego podnieść musi, że nie tylko cała prasa polska, ale po części i zagraniczna (jak *Historisches Jahrbuch* towarzystwa Görresa, *Istoriczeskij Wiestnik*) nie szczędziła *Kwartalnikowi* pochwał, i o kierunku pisma z uznaniem się wyrażała. Jeżeli to uznanie jest zasłużone, to główna jego część przypada Szanownym naszym Współpracownikom, którzy ze wszystkich stron Polski, a częściowo nawet i z zagranicy pospieszyli z całą gotowością wziąć udział we wspólnej pracy naukowej. W liczbie 56 współpracowników, którzy artykułami swymi w bieżącym roku zasilili łamy naszego pisma, nie brak prawie nikogo pracującego w historyi polskiej, a jest pośród nich wiele nazwisk najpoważniejszych naszych uczonych.

Poza publikacyą *Kwartalnika* nie podobna było Wydziałowi posunąć dalej działalności wydawniczej, mianowicie nie podobna było przystąpić do ogłoszenia przewidzianych w §. 3 lit. *d*) ustępie końcowym statutu innych wydawnictw naukowych z zakresu historyi, chociaż materyału po temu znalazłoby się sporo. Szczupłość funduszów Towarzystwa stanęła temu znowu na przeszkodzie. W szerszych kołach naszej publiczności znalazło ono niestety nader słabe poparcie, słabsze, niż się tego nawet w naszych stosunkach można było spodziewać. Z uznaniem wprawdzie podnieść należy, że niemal wszyscy ci, którzy nad historyą naukowo pracują, pospieszyli zaciągnąć się w szeregi członków Towarzystwa; tem bardziej ubolewać trzeba, iż poza tą sferą liczba członków ograniczyła się do bardzo szczupłych rozmiarów. Podczas gdy liczne Towarzystwa historyczne za granicą liczą członków na tysiące, u nas pierwsze i jedyne Towarzystwo historyczne polskie nie zdołało w pierwszym roku swojego istnienia pozyskać więcej nad 206 członków. Jeżeli mimo to Wydział mógł przystąpić do spełnienia najbliższych celów Towarzystwa, a nawet w publikacyi *Kwartalnika* zamiast

przyrzeczonych 24 arkuszy druku dać ich 49, a zatem więcej niż drugie tyle, to zawdzięczyć to należy hojnemu materyalnemu poparciu, jakiego z niektórych stron nie szczędzono. I tak przysporzył Towarzystwu ś. p. X. Waleryan Kalinka kwotę 205 zł. w. a. zebraną poprzednio na cel pokrewny, który się nie dał urzeczywistnić, dawniejsi uczniowie Prof. X. Liskego kwotę 197 zł. 64 ct. zebraną w latach poprzednich na wydawnictwo jubileuszowe dla Prof. Liskego, dalej ofiarowali na rzecz Towarzystwa: WWPP. Zygmunt Kaczkowski z Paryża kwotę 100 zł. w. a. jako pierwszy roczny datek, Stanisław Tomkowicz kwotę 50 zł., JE. Paweł Popiel kwotę 25 zł.; nadto WP. Władysław Łoziński, poseł do Rady państwa, zarządził w swej drukarni bezpłatny druk 13 pierwszych arkuszy *Kwartalnika historycznego*, dalszych zaś arkuszy dostarczał po cenie kosztu, wreszcie kilku współpracowników *Kwartalnika* popierało wydawnictwo nasze, dostarczając prac swych bezinteresownie. Wydział spełnia miły obowiązek, wyrażając wszystkim tym Szlachetnym Dawcom szczere podziękowanie za Ich szczodre poparcie.

Członków ubyło Towarzystwu w ciągu roku bieżącego trzech skutkiem śmierci; strata tem boleśniejsza, że dotknęła bezpośrednio nie tylko Towarzystwo same, nie tylko historyografią polską, ale i całe społeczeństwo polskie. Zmarli: X. Waleryan Kalinka, gorliwy spraw Towarzystwa rzecznik, Józef Ignacy Kraszewski i Roman ks. Czartoryski. Sumiennej pracy obywatelskiej i naukowej oddało Towarzystwo hołd należny; nad grobem ś. p. X. Kalinki przemówił sekretarz w jego imieniu, na trumnie ś. p. Kraszewskiego złożono wieniec, wreszcie zasługi wszystkich uczczono na miesięcznych zebraniach stosownem przemówieniem Wiceprezesa. Cześć ich pamięci!

Sprawozdanie kasowe.

Przychód	złr.	ct.
Pozostałość kasowa z dniem 14. października 1886 łącznie z datkiem ks. Kalinki 205 zł. . . .	524	82
Datki członków, a mianowicie:		
WP. Z. Kaczkowskiego 100 zł. . .		
WP. St. Tomkowicza 50 zł. . .		
JE. P. Popiela 25 zł. . .	175	—
Wkładki członków	764	77
Z prenumeraty Kwartalnika historycznego . . .	191	93
Rachunki księgarskie	123	33
Odsetki 4% od tymczasowo lokowanych kapitałów za czas od 1. lipca 1886 do 27. września 1887	25	54
Razem . . .	**1805**	**39**

Rozchód	złr.	ct.
Wydatki redakcyjne	72	—
Wydatki sekretaryatu	45	—
Honorarya Kwartalnika historycznego	653	72
Drukarnia	623	93
Introligator	33	75
Kursor	43	—
Wieniec dla śp. Kraszewskiego	10	—
Drobne wydatki skarbnika	9	67
Razem . . .	**1491**	**07**

Zestawienie:

Przychód	1805 zł.	39 ct.
Rozchód	1491 zł.	07 ct.
Pozostałość kasowa . . .	**314** zł.	**32** ct.

Spis członków Towarzystwa

w roku 1886/7.

Dr. Abraham Władysław, Kraków.
Alexandrowicz Włodzimierz, Kraków.
Algierski Kasper, Lwów.
Dr. Antoniewicz Jan Bołoz, Monachium.

Hr. Badeni Kazimierz, Busk.
Hr. Badeni Stanisław, Radziechów.
Dr. Bałko Aleksander, Lwów.
Dr. Balzer Oswald, Lwów.
Barański-Ostaszewski Kazimierz, Lwów.
Bełza Władysław, Lwów.
Bieńkowski Adam, Lwów.
Bieńkowski Bolesław, Wojsław.
Bieńkowski Ludwik, Lwów.
Bieńkowski Piotr, Berlin.
Dr. Bobrzyński Michał, Kraków.
Borkowski Jan, Zaleszczyki Małe.
Hr. Borkowski Jerzy, Lwów.
Bostel Ferdynand, Lwów.
Bruchnalski Wilhelm, Lwów.
X. Dr. Bukowski Julian, Kraków.
Dr. Bylicki Władysław, Lwów.

Dr. Celewicz Julian, Lwów.
Chołodecki Józef, Lwów.
Cieński Ludomir, Okno.
Cieński Stanisław, Wodniki.
Dr. Ćwikliński Ludwik, Lwów.
Czarnik Bronisław, Lwów.
Dr. Czarnik Kazimierz, Lwów.

Czarnomski Władysłkw, Lwów.
X. Czartoryski Jerzy, Wiązownica.
† X. Czartoryski Roman, Jabłonów.
Czaykowski Alfons, Dusanów.
Dr. Czaykowski Robert, Lwów.
Czermak Wiktor, Lwów.

Dr. Dąbrowski Paweł, Lwów.
Hr. Dębicki Ludwik, Kraków.
Doliński Alexander, Lwów.
Dorożewski Napoleon, Lwów.
Hr. Drohojowski Józef, Lwów.
Dr. Dulęba Władysław, Lwów.
X. B. Dunajewski Albin, Kraków.
Hr. Dzieduszycki Tadeusz, Niesłuchów.
Hr. Dzieduszycki Wojciech, Jezupol.
Dziedzicki Ludwik, Lwów.

Dr. Finkel Ludwik, Lwów.
Hr. Fredro Jan Alexander, Lwów.
Dr. Frenkel Stefan, Lwów.

Gnoiński Jan, Tłuste.
Gorczak Bronisław, Sławuta.
Gorski Kazimierz, Przemyśl.
X. Dr. Gromnicki Tadeusz, Kraków.
Grünberg Kazimierz, Lwów.
Gubrynowicz Władysław, Lwów.

Heck Korneli, Lwów.
Heck Walery, Stanisławów.
Dr. Hibl Józef, Sanok.
Dr. Hirschberg Alexander, Lwów.
Dr. Hordyński Zdzisław, Lwów.
Dr. Horodyski Jerzy, Kociubińce.

Dr. Jahner Alfred, Lwów.
Janisz Ludwik, Lwów.
Dr. Janowicz Alexander, Lwów.
Jędrzejowicz Stanisław, Jasionka.
Jędrzejowicz Władysław, Okno.
Dr. Jezieniecki Michał, Lwów.

Kaczkowski Zygmunt, Paryż.
† X. Kalinka Waleryan, Lwów.
Dr. Kalitowski Emil, Lwów.
Dr. Karbowiak Antoni, Kraków.
Kasprzycki Piotr, Lwów.
† Dr. Kasznica Józef, Lwów.

Dr. Kętrzyński Wojciech, Lwów.
X. Dr. Kloss Ludwik, Lwów.
Kocowski Włodzimierz, Lwów.
Kołaczkowski Julian, Lwów.
Konarski Franciszek, Lwów.
Dr. Korzeniowski Józef, Kraków.
Kowalczuk Michał, Lwów.
Hr. Koziebrodzki Szczęsny, Hlibów.
Hr. Koziebiodzki Władysław, Chłopice.
Krasuski Maryan, Dublany.
† Kraszewski Józef Ignacy, San Remo.
Kruszewski Henryk, Lwów.
Krywult Waleryan, Przemyśl.
Dr. Kubala Ludwik, Lwów.
Kuczarbiński January. Lwów.
Kunaszowski Maciej, Lwów.
Kwiatkowski Saturnin, Lwów.

Hr. Lasocki Czesław, Dębniki.
Dr. Lenartowicz Karol, Tłuste.
Dr. Leniek Jan, Kraków.
Lepszy Leonard, Kraków.
Dr. Lewicki Anatol, Kraków.
Dr. Lewicki Witołd, Lwów.
Lipiński Łucyan, Nowy Sącz.
Dr. Lisiewicz Aleksander, Lwów.
Lisiewicz Zygmunt, Lwów.
Dr. Liske Xawery, Lwów.
Lorkiewicz Antoni, Lwów.

X. B. Jan Łobos, Tarnów.
Łoziński Władysław, Lwów.
Dr. Łuczkiewicz Kazimierz, Lwów.

Dr. Machek Emanuel, Lwów.
Dr. Maciszewski Maurycy, Lwów.
Majerski Stanisław, Lwów.
Dr. Małecki Antoni, Lwów.
Mandybur Tadeusz, Lwów.
Marczewski Witołd, Lwów.
Margasz Władysław, Lwów.
X. Maryański Alexander, Lwów.
Matijów Jan, Lwów.
Mazanowski Antoni, Kraków.
Mazanowski Mikołaj, Radziechów.
Menda Władysław, Lwów.
Dr. Morawski Kazimierz, Kraków.
Dr. Morelowski Julian, Wadowice.
Hr. Mycielski Jerzy, Kraków.

Nacher Teodor, Lwów.
Nawratil Arnulf, Lwów.
Nittmann Karol, Lwów.
Nogay Józef, Lwów.

X. Dr. Ogórek Józef, Lwów.
Dr. Orlecki Kajetan, Lwów.
Ossowski Godfryd, Kraków.

X. Dr. Paliwoda Marceli, Lwów.
Dr. Papée Fryderyk, Lwów.
Pawłowicz Edward, Lwów.
Pepłowski-Schnürr Stanisław, Lwów.
Piekarski Józef, Przemyśl.
Dr. Piekosiński Franciszek, Kraków.
Pieniążek Ignacy, Nagawczyn.
Dr. Pilat Roman, Lwów.
Dr. Pilat Tadeusz, Lwów.
Piszek Władysław, Lwów.
X. Polkowski Ignacy, Kraków.
JE. Popiel Paweł, Kraków.
Hr. Potocki Artur, Krzeszowice.
Hr. Potocki Roman, Lwów.
Dr. Prochaska Antoni, Lwów.
Hr. Przeździecki Konstanty, Kraków.
Przysiecki Ludwik, Busk.
X. B. Puzyna Jan, Lwów.
Kn. Puzyna Julian, Czarnołożce.

Dr. Raciborski Alexander, Lwów.
Ramułt Stefan, Lwów.
Rawer Karol, Lwów.
Rayski Jan Nepomucen, Paryż.
Hr. Rey Mieczysław, Przecław.
Rojek Ludwik, Lwów.
Dr. Romer Gustaw, Zabełcze.
Dr. Rostafiński Józef, Kraków.
Rozwadowski Bolesław, Lwów.
Rudnicki Kazimierz, Strzałki.
Dr. Rutowski Tadeusz, Lwów.

Sawczyński Henryk, Lwów.
Sawczyński Zygmunt, Lwów.
Schirmer Edward, Wadowice.
Schmidt Władysław, Lwów.
Dr. Semkowicz Alexander, Lwów.

Semkowicz Antoni, Tłuste.
X. Dr. Siemieński Jan, Lwów.
Siemiginowski Włodzimierz, Torskie.
Skarzyński Dyonizy, Kraków.
X. Skrochowski Eustachy, Kraków.
Skobielski Piotr, Lwów.
Dr. Skorski Maryan, Wiedeń.
Słoniński Władysław, Lwów.
X. Słotwiński Adam, Kraków.
Służewski Michał, Lwów.
Dr. Smolka Stanisław, Kraków.
Dr. Sokołowski Maryan, Kraków.
Stahlberger Teodor, Kraków.
Stankiewicz Maurycy, Kraków.
Suchodolski Kornel, Sosnów.
Świderski Świdrygiełło, Pukienice.
Szarłowski Alojzy, Stanisławów.
Hr. Szeptycki Jan, Przyłbice.
Dr. Szkaradek-Krotoski Władysław, Kraków.
Szomek Bolesław, Lwów.

Hr. Tarnowski Stanisław, Kraków.
Hr. Tarnowski Stanisław, Śniatynka.
Tatomir Łucyan, Lwów.
Tomkowicz Stanisław, Kraków.
Dr. Tretiak Józef, Kraków.

Ujejski Zdzisław, Wygnanka.
Dr. Ulanowski Bolesław, Kraków.

Dr. Viebig Henryk, Lwów.

Dr. Warmski Mieczysław, Przemyśl.
Dr. Wąsowicz Mieczysław, Lwów.
Widman Karol, Lwów.
Wierzbicki Ludwik, Lwów.
Dr. Wisłocki Władysław, Kraków.
Dr. Wojciechowski Tadeusz, Lwów.
Dr. Wojnarowski Felix, Lwów.
Wolff Włodzimierz, Lwów.
Wrotnowski Antoni, Lwów.
Wybranowski Leoncyusz, Lwów.
Wybranowski Roman, Uszkowice.

Dr. Zakrzewski Wincenty, Kraków.
Zamorski Bronisław, Lwów.
Hr. Zamoyski Andrzej, Kraków.

Zenowicz Despot, Lwów.
Dr. Zoll Fryderyk, Kraków.
Zych Franciszek, Przemyśl.

Zmudziński Franciszek, Lwów.
Dr. Żywicki Klemens, Tarnopol.